

Antti Tanskanen
VTT, Dosentti
Sosiaalitieteiden laitos
Helsingin yliopisto

Selvitys Alli Paasikiven säätiön apurahan käytöstä

Kiitän Alli Paasikiven säätiötä, joka myönsi vuonna 2012 minulle 10 000 euron apurahan isovanhemmulta koskevaan tutkimukseen. Olen nostanut apurahan vuonna 2013 ja tehnyt sen turvin kolmea tieteellistä artikkelia:

- 1) Tanskanen, A.O. (2013). The Association between Grandmaternal Investment and Early Years Overweight in the UK. *Evolutionary Psychology*, 11, 417–425.
- 2) Tanskanen, A.O., Jokela, M., Danielsbacka, M. & Rotkirch, A. (2013). Grandparental Effects on Fertility Vary by Lineage in the United Kingdom. *Human Nature*, 24, in press.
- 3) Tanskanen, A.O. & Rotkirch, A. (submitted). The impact of grandparental investment on mothers' fertility intentions in four European countries.

Ensimmäisessä artikkelissa tutkin isovanhempien lastenhoitoavun ja lastenlasten ylipainoisuuden yhteyttä Englannissa, Walesissa, Skotlannissa ja Pohjois-Irlannissa. Aineistona käytän brittiläistä *Millennium Cohort Study* -aineistoa. Lähtökohtana on aiemmissa tutkimuksissa havaittu seikka siitä, että esimoderneissa populaatioissa isoäidit ovat saattaneet edesauttaa lastenlasten hengissä selviytymistä parantamalla heidän ravitsemustasoaan. Isoäitien tuella voi kuitenkin olla hyvin erilaisia seurauksia nykyisissä länsimaisissa yhteiskunnissa, sillä isovanhempien tuki saattaa lisätä lapsen todennäköisyyttä tulla ylipainoiseksi. Artikkelin tulosten mukaan ne lapset, joiden pääasiallinen hoitaja lapsen ollessa 9 kuukauden ja kolmen vuoden välisessä iässä on isoäiti ovat todennäköisemmin ylipainoisia 3-vuotiaina kuin lapset, joiden pääasiallinen hoitaja on heidän oma vanhempansa. Isoäidit saattavat siis vaikuttaa lapsen ravitsemustasoon nyky-yhteiskunnissa, mutta toisin kuin esimoderneissa yhteisöissä, tästä ei ole vastaavaa hyötyä lapselle.

Toisessa artikkelissa tutkimme *Millennium Cohort Study* -aineistolla isovanhempien tuen yhteyttä vanhempien lastenhankintaan. Esimoderneissa yhteisöissä isovanhempien läsnäolon on havaittu olleen yhteydessä vanhempien lastenhankintaan. Eri isovanhemmilla on kuitenkin usein ollut keskenään erilainen vaikutus. Nyky-yhteiskunnissa isovanhempien tuen yhteyttä vanhempien lastenhankintaan on tutkittu vain vähän. Artikkelissa tarkastelemme vanhempien todennäköisyyttä saada toinen tai kolmas lapsi 4,5 vuoden seurantajakson aikana sen mukaan miten vanhemmat ovat yhteydessä eri isovanhempiin. Tulosten mukaan yhteydenpito isän puolen isovanhempiin on yhteydessä vanhempien suurempaan todennäköisyyteen saada toinen lapsi. Yhteydenpito äidin puolen isovanhempiin on puolestaan yhteydessä pienempään

todennäköisyyteen saada kolmas tai sitä useampi lapsi. Eri isovanhemmilla saattaa siis olla erilainen vaikutus vanhempien lastenhankintaan nyky-yhteiskunnissa, kuten saattoi olla myös esimoderneissa populaatioissa.

Kolmannessa artikkelissa tutkimme isovanhempien tuen yhteyttä äitien aikomukseen hankkia toinen tai kolmas lapsi Ranskassa, Norjassa, Bulgariassa ja Liettuassa. Varsinaisen syntyvyyden lisäksi on tärkeää tutkia lastenhankinta-aikeita, sillä isovanhempien tuella voi olla vaikutusta lastenhankinta-aikeisiin, mutta nämä aikomukset eivät aina välttämättä realisoidu. Tulosten perusteella äidinisältä saatu lastenhoitoapu sekä äidinäidiltä, äidinisältä ja isänäidiltä saatu emotionaalinen tuki on yhteydessä naisten lisääntyneeseen todennäköisyyteen aikoja hankkia toinen tai kolmas lapsi. Tutkimus osoittaa, että isovanhemmat saattavat nyky-yhteiskunnissa vaikuttaa äitien varsinaisen lastenhankinnan lisäksi myös lastenhankinta-aikeisiin.